

یادداشت

بنگاه‌داری بانک‌ها مانع رقابت و مهار تورم

احمد صالحی

کارشناس پولی و بانکی

خروج بانک‌ها از بنگاه‌داری را می‌توان از منظر مهار تورم و اصلاح ساختار نظام پولی کشور بررسی کرد. بخش مهمی از ریشه‌های ساختاری تورم در اقتصاد ایران، علاوه بر عوامل بیرونی، به سازوکارهای داخلی نظام پولی و نحوه خلق نقدینگی بازمی‌گردد. در این میان، کسری بودجه دولت و خلق نقدینگی از مسیر تسهیلات‌دهی بانک‌ها، دو کانال مهم افزایش نقدینگی در اقتصاد به شمار می‌روند.

بنگاه‌داری بانک‌ها در چنین شرایطی می‌تواند آثار این سازوکار را تشدید کند. زمانی که بانک‌ها به جای تمرکز بر تأمین مالی بخش واقعی اقتصاد، اقدام به ایجاد هلدینگ‌های سرمایه‌گذاری و اداره مجموعه‌ای از بنگاه‌های اقتصادی می‌کنند، این امکان به وجود می‌آید که منابع مالی درون گروه بانکی به نفع شرکت‌های زیرمجموعه هدایت شود. در نتیجه، بانک از جایگاه تأمین‌کننده مالی بنگاه‌های اقتصادی خارج می‌شود و خود به یکی از بازیگران و رقبای آن‌ها در بازار تبدیل می‌شود.

یکی از مسائل اساسی در این زمینه، تفاوت شرایط دسترسی به منابع مالی است. در اقتصادی که نرخ تورم بالاست اما نرخ سود تسهیلات فاصله زیادی با آن دارد، دریافت وام می‌تواند به مزیتی قابل توجه برای سرمایه‌گذاری تبدیل شود. در چنین شرایطی، حتی بدون دستیابی به بازدهی عملیاتی بالا، خرید برخی دارایی‌های بادوام و غیرقابل فساد می‌تواند به کسب سود منجر شود؛ زیرا افزایش ارزش دارایی ممکن است از هزینه تأمین مالی پیشی بگیرد. این وضعیت، انگیزه دریافت تسهیلات برای فعالیت‌های سوداگرانه و دارایی‌محور را تقویت می‌کند و اهمیت ارزیابی دقیق توجیه اقتصادی طرح‌ها را کاهش می‌دهد.

ادامه در صفحه ۲

فرخ‌نژاد در گفت‌وگو با تازه‌های اقتصاد؛ بانک ملت در یک قدمی بانکداری جامع

راز پایداری خدمات بانکی در شرایط جنگی

« دیما در آستانه فتح قله ۵ میلیون کاربر

« کفایت سرمایه بانک ملت؛ بالاتر از ۱۳ درصد

« نسبت مطالبات غیرجاری بانک ملت؛ کمتر از ۷ درصد

بانک‌های مرکزی در صف خرید طلا

قیمت جهانی طلا پس از چند روز افت، بار دیگر افزایش یافته است؛ بازگشتی که در کنار تداوم خرید بانک‌های مرکزی، به‌ویژه چین و لهستان، توجه بازارها را به چشم‌انداز این فلز گرانبها در سال ۲۰۲۷ جلب کرده است. پیش‌بینی‌های مطرح‌شده در کنفرانس انجمن بازار شمش لندن نیز از احتمال تداوم روند صعودی حکایت دارند.

تغییر فرمول قیمت خودروهای پیش‌فروش

قاعده‌ای که از سال ۱۴۰۰ سهم پیش‌پرداخت خودرو را در قراردادهای مشمول از افزایش قیمت زمان تحویل مصون نگه می‌داشت، با رأی دیوان عدالت اداری ابطال شد. خرید خودرو از طریق طرح‌های پیش‌فروش برای بسیاری از متقاضیان، حاصل ماه‌ها پس‌انداز و حساب‌وکتاب دخل‌وخرج زندگی است.

بنگاه‌داری بانک‌ها مانع رقابت و مهار تورم

ادامه یادداشت یک در مقابل، در اقتصادی که نرخ بهره واقعی مثبت است، دریافت وام هزینه مشخصی برای بنگاه ایجاد می‌کند و سرمایه‌گذار باید بازدهی فعالیت خود را با هزینه تأمین مالی مقایسه کند.

بنابراین، تفاوت میان نرخ سود تسهیلات بانکی و انتخاب نوع فعالیت اقتصادی اثر بگذارد.

مشکل زمانی جدی‌تر می‌شود که بانک، هم‌زمان مالک یک بنگاه اقتصادی و تأمین‌کننده مالی سایر بنگاه‌های فعال در همان حوزه باشد. در این وضعیت، تعارض منافع می‌تواند بر تصمیم‌های اعتباری بانک اثر بگذارد و زمینه ترجیح شرکت‌های زیرمجموعه بر مشتریان مستقل را فراهم کند. حتی اگر چنین ترجیحی در همه موارد رخ ندهد، ساختار مالکیتی موجود می‌تواند فرصت رقابت برابر را تضعیف کند؛ زیرا بنگاه وابسته به بانک از دسترسی مستقیم‌تر به منابع مالی برخوردار است، در حالی که رقبای آن باید برای دریافت تسهیلات و تأمین سرمایه در گردش با محدودیت‌های بیشتری مواجه شوند.

تجربه نظام‌های بانکی دیگر نیز نشان می‌دهد که تفکیک فعالیت بانکی از بنگاه‌داری، می‌تواند به حفظ مرز میان تأمین مالی اقتصاد و رقابت در بازار کالا و خدمات کمک کند. منطق این رویکرد آن است که بانک باید منابع خود را در اختیار مشتریان و فعالان اقتصادی قرار دهد، نه اینکه با استفاده از همان منابع به رقیب آن‌ها تبدیل شود. در غیر این صورت، بنگاه‌های مستقل ممکن است در رقابت با مجموعه‌هایی قرار بگیرند که از مزیت تأمین مالی درون‌گروهی برخوردارند. از سوی دیگر، دارایی‌های بانک‌ها همیشه به فعالیت‌های مولد اختصاص پیدا نمی‌کنند. سرمایه‌گذاری در مراکز خرید، مجتمع‌های تجاری، املاک اداری و مسکونی، از جمله حوزه‌هایی است که می‌تواند بخش قابل توجهی از منابع بانکی را درگیر کند. نگهداری املاک مسکونی و تجاری، از جمله دارایی‌هایی که ممکن است بدون استفاده باقی بمانند، علاوه بر انجماد منابع، ظرفیت بانک برای تأمین مالی تولید و فعالیت‌های اقتصادی را محدود می‌کند. ورود بانک‌ها به این حوزه‌ها، به‌ویژه در شرایط کمبود منابع مالی برای بنگاه‌های تولیدی، ضرورت بازنگری در ترکیب دارایی‌های آن‌ها را افزایش می‌دهد.

در مجموع، خروج بانک‌ها از بنگاه‌داری صرفاً به معنای فروش چند شرکت یا کاهش دارایی‌های غیرضروری نیست، بلکه بخشی از اصلاح ساختار نظام پولی و ایجاد فرصت‌های برابر در اقتصاد است. کاهش تعارض منافع، جلوگیری از هدایت ترجیحی منابع به شرکت‌های وابسته، آزادسازی منابع محبوس در دارایی‌های غیرمولد و تقویت رقابت، از جمله اهدافی است که می‌توان از طریق این سیاست دنبال کرد. البته واگذاری بنگاه‌های بانکی به‌تنهایی تضمین‌کننده مهار تورم یا افزایش کارایی اقتصادی نیست. تحقق این اهداف به شفافیت در واگذاری‌ها، احراز صلاحیت خریداران، نظارت بر نحوه تخصیص تسهیلات و فراهم شدن امکان رقابت واقعی میان بنگاه‌ها بستگی دارد. با این حال، تداوم بنگاه‌داری بانک‌ها می‌تواند زمینه استفاده از منابع بانکی برای تقویت شرکت‌های وابسته و گسترش فعالیت‌های دارایی‌محور را فراهم کند؛ مسئله‌ای که با ضرورت هدایت اعتبار به سمت بخش واقعی اقتصاد و اصلاح ساختار تأمین مالی کشور سازگار نیست.

مدیرعامل بانک ملت با اشاره به محدودیت‌های ارزی ناشی از تحریم‌های طولانی‌مدت و شرایط جنگی، سیاست بانک مرکزی برای عرضه ارز به مردم از طریق شبکه بانکی را اقدامی مؤثر در کنترل هیجانات بازار دانست. فرخ‌نژاد با بیان اینکه محدودیت در ورودی‌های ارزی کشور و فروش نفت بر ارزش پول ملی فشار وارد می‌کند، تأکید کرد که انتظارات روانی جامعه نیز از عوامل اثرگذار بر شرایط بازار ارز است و باید به‌درستی مدیریت شود.

وی با اشاره به نقش بانک ملت در اجرای سیاست جدید ارزی بانک مرکزی گفت عرضه ارز از مسیر شبکه بانکی می‌تواند علاوه بر تأمین نیاز متقاضیان خرد، به اطمینان‌بخشی درباره دسترسی مردم به ارز مورد نیاز کمک کند. به گفته او، بخشی از مراجعه‌کنندگان به بانک‌ها به مبالغی در حدود یک تا دو هزار دلار نیاز دارند و پاسخ‌گویی به این تقاضاها می‌تواند در کاهش فشارهای هیجانی بازار مؤثر باشد. فرخ‌نژاد هشدار داد که در صورت نبود مداخله به‌موقع، احتمال دشوارتر شدن کنترل شرایط وجود دارد و تحقق برنامه‌های دولت و بانک مرکزی برای مدیریت تورم و نرخ ارز با چالش مواجه می‌شود.

رشد درآمدها در شرایط دشوار

مدیرعامل بانک ملت درباره عملکرد این بانک در دوره جنگ گفت: در آن شرایط، تمام تلاش بانک بر حفظ پایداری خدمات متمرکز بود تا همکاران در شبکه شعب و بخش‌های پشتیبانی بتوانند خدمات بانکی مستمر به مردم ارائه دهند. وی با اشاره به عملکرد مالی بانک ملت در سال‌های اخیر اظهار کرد: وجود زیرساخت‌های مناسب، سرمایه انسانی توانمند، تنوع‌بخشی به درآمدها و تداوم سودآوری از عوامل مؤثر در عملکرد بانک بوده است.

به گفته مدیرعامل بانک ملت، درآمدهای بانک از محل تسهیلات در سال گذشته بیش از ۷۰ درصد و درآمدهای کارمزدی حدود ۵۰ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته است. این روند، از نگاه مدیریت بانک، نشانه حرکت به سمت تنوع بیشتر منابع درآمدی و افزایش پایداری آنهاست. همچنین سه مرحله افزایش سرمایه بانک در فاصله سال‌های ۱۴۰۲ تا ۱۴۰۴، ظرفیت بیشتری برای توسعه خدمات اعتباری و ارائه محصولات متنوع‌تر ایجاد کرده است.

دیما در آستانه ۵ میلیون کاربر

تحول دیجیتال یکی از محورهای اصلی برنامه بانک ملت است. فرخ‌نژاد اعلام کرد از حدود ۶۵ میلیارد تراکنش ثبت‌شده بانک تا دهم مهرماه، نزدیک به ۹۸ درصد به‌صورت غیرحضوری انجام شده است. توسعه این خدمات، علاوه بر سهولت دسترسی مشتریان، امکان افزایش شفافیت و اعمال کنترل‌های دقیق‌تر را فراهم می‌کند؛ هرچند به گفته وی، ریسک‌های عملیاتی نیز باید هم‌زمان با گسترش خدمات دیجیتال به‌طور مستمر پایش شوند.

مدیرعامل بانک ملت همچنین از تمرکز بر هوش مصنوعی و داده‌کاوی برای ارائه خدمات شخصی‌سازی‌شده خبر داد. اپلیکیشن «دیما» در کمتر از یک سال پس از معرفی، به مرز پنج میلیون کاربر نزدیک شده و قرار است با توسعه قابلیت‌هایی مانند دستیار صوتی و پیشنهادهای مالی متناسب با نیاز

● کفایت سرمایه بالاتر از ۱۳ درصد

تقویت ساختار مالی، از دیگر محورهای برنامه بانک ملت است. فرخ‌نژاد اعلام کرد نسبت کفایت سرمایه این بانک اکنون از ۱۳ درصد فراتر رفته است؛ سطحی که به گفته او با یکی از الزامات مورد اشاره بانک مرکزی برای فعالیت در چارچوب بانکداری جامع مطابقت دارد.

وی توضیح داد سرمایه بانک ملت طی دو سال و نیم گذشته از ۷۱ هزار میلیارد تومان به ۳۳۸ هزار میلیارد تومان افزایش یافته است. این افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها و سود انباشته، به تقویت ظرفیت اعتباری بانک کمک کرده است. به گفته فرخ‌نژاد، بانک از محل سود انباشته ظرفیت مناسبی برای افزایش سرمایه جدید دارد و موضوع تجدید ارزیابی دارایی‌ها نیز در دست بررسی است؛ با این حال، هر تصمیم تازه به ارزیابی منافع سهامداران و مشتریان و اخذ مجوزهای قانونی بستگی دارد.

زنجیره‌ای و ظرفیت شرکت‌های مرتبط در حوزه‌هایی مانند تأمین سرمایه، کارگزاری، صرافی و فناوری اطلاعات برای ارائه خدمات یکپارچه‌تر بهره ببرد.

به گفته فرخ‌نژاد، بانک ملت حدود هزار و ۳۵۶ شعبه دارد و بهینه‌سازی شبکه شعب به‌صورت مستمر دنبال می‌شود. هدف آن است که با توسعه خدمات دیجیتال، شعب به‌تدریج از ارائه خدمات تکراری روزمره فاصله بگیرند و نقش پررنگ‌تری در مشاوره، راهنمایی و پشتیبانی مشتریان داشته باشند. تشکیل آزمایشی چند هاب و واحد تخصصی ارزی و برنامه افتتاح شعبه‌ای تخصصی برای مشتریان شرکتی نیز در همین چارچوب قرار دارد.

مدیریت مطالبات و چشم‌انداز پنج‌ساله

فرخ‌نژاد نسبت مطالبات غیرجاری بانک ملت را در مجموع حدود ۷ درصد اعلام کرد؛ رقمی که در بخش ریالی ۶.۵ درصد و در بخش ارزی ۷.۵ درصد است. وی با اشاره به فشارهای اقتصادی بر بنگاه‌ها و خانوارها گفت بانک برای کمک به مشتریان در بازپرداخت تعهدات از ظرفیت‌های قانونی مانند امهال مطالبات استفاده می‌کند؛ در عین حال، در موارد امتناع از پرداخت با وجود توان مالی، پیگیری حقوقی و اجرای وثایق را در دستور کار قرار می‌دهد. او همچنین تصمیم‌گیری مبتنی بر داده‌های مالی مشتریان را عاملی برای بهبود اعتبارسنجی و تخصیص دقیق‌تر منابع دانست.

مدیرعامل بانک ملت در تشریح چشم‌انداز پنج‌ساله بانک نیز بر تقویت ساختار مالی، پایداری خدمات، مشتری‌محوری، توسعه سرمایه انسانی و جانشین‌پروری تأکید کرد. وی از برنامه افزایش حمایت از استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوآور خبر داد و گفت همکاری با دانشگاه تهران و پیگیری موضوع در هلدینگ فناوری بانک، بخشی از اقدامات این حوزه است.

مشتریان، نقش گسترده‌تری در خدمات هوشمند بانک ایفا کند.

از مباحثه ارزی تا فکتورینگ

بر اساس توضیحات فرخ‌نژاد، در شش‌ماه نخست سال جاری حدود ۴۷ درصد پرتفوی اعتباری بانک ملت به بنگاه‌های بزرگ و حدود ۳۶ تا ۳۷ درصد به بنگاه‌های متوسط اختصاص داشته و مابقی به بنگاه‌های کوچک، بخش خرد و خانوارها مربوط بوده است. در همین دوره، سهم بخش خرد و خانوار از پرتفوی اعتباری بانک نسبت به سال ۱۴۰۴ حدود پنج واحد درصد افزایش یافته است.

در حوزه تأمین مالی ارزی نیز بانک ملت تاکنون حدود ۳۲۰ میلیون یورو اوراق مباحثه ارزی برای مشتریانی در صنایع مختلف، از جمله فولاد و پتروشیمی، منتشر کرده و حدود یک میلیارد یورو دیگر را در دست انتشار و بررسی دارد. این اقدامات در کنار توسعه ابزارهای تأمین مالی زنجیره‌ای، بخشی از تلاش بانک برای پاسخ‌گویی به نیازهای متنوع بنگاه‌های اقتصادی است.

فرخ‌نژاد اعلام کرد بانک ملت در حوزه فکتورینگ رتبه نخست و در اوراق گام رتبه دوم را دارد و حجم برات الکترونیکی آن به حدود ۵۳ تا ۵۴ همت رسیده است. استفاده از این ابزارها به بنگاه‌ها امکان می‌دهد تأمین مالی را در سطح زنجیره تولید و تأمین دنبال کنند، نه صرفاً در قالب تسهیلات منفرد برای یک شرکت.

حرکت به سوی بانکداری جامع

مدیرعامل بانک ملت همچنین با تأکید بر ظرفیت‌های این بانک بزرگ بورسی برای ورود به بانکداری جامع گفت مقدمات لازم برای دریافت مجوز از بانک مرکزی در حال آماده‌سازی است. در این الگو، بانک می‌تواند علاوه بر تسهیلات سنتی، از ابزارهای بازار سرمایه و تأمین مالی

گرانبهاترین فلز دنیا دوباره اوج می‌گیرد

بانک‌های مرکزی در صف خرید طلا

قیمت جهانی طلا پس از چند روز افت، بار دیگر افزایش یافته است؛ بازگشتی که در کنار تداوم خرید بانک‌های مرکزی، به‌ویژه چین و لهستان، توجه بازارها را به چشم‌انداز این فلز گران‌بها در سال ۲۰۲۷ جلب کرده است. پیش‌بینی‌های مطرح‌شده در کنفرانس انجمن بازار شمش لندن نیز از احتمال تداوم روند صعودی حکایت دارند، هرچند سیاست پولی آمریکا، ارزش دلار و تحولات ژئوپلیتیکی همچنان می‌توانند مسیر قیمت را تغییر دهند.

اصلاح قیمت؛ پایان روند صعودی نیست

طلا در سال ۲۰۲۶ به سطوح تاریخی بالایی رسید، اما در مقطعی تحت فشار تقویت دلار و افزایش بازده اوراق قرضه آمریکا قرار گرفت. این فلز در معاملات جمعه ۹ اکتبر بار دیگر رشد کرد و به محدوده ۴۲۰۰ دلار در هر اونس نزدیک شد. افت بازده اوراق و تغییر انتظارات سرمایه‌گذاران از عوامل حمایت‌کننده قیمت بودند. با این حال، افزایش نرخ بازده اوراق می‌تواند جذابیت طلا را کاهش دهد؛ زیرا برخلاف اوراق قرضه، طلا سود دوره‌ای پرداخت نمی‌کند. از این رو، نوسان‌های اخیر را نمی‌توان به‌تنهایی نشانه پایان روند صعودی یا آغاز قطعی موجی تازه دانست.

پیش‌بینی صعودی برای سال ۲۰۲۷

در کنفرانس جهانی فلزات گران‌بهای انجمن بازار شمش لندن (LBMA) در اکتبر ۲۰۲۶، میانگین پیش‌بینی شرکت‌کنندگان برای قیمت طلا در اکتبر ۲۰۲۷ حدود ۵۱۱۳ دلار در هر اونس اعلام شد. این برآورد نشان‌دهنده خوش‌بینی بخشی از فعالان بازار به ادامه رشد قیمت است، اما پیش‌بینی رسمی و قطعی انجمن محسوب نمی‌شود و تحقق آن تضمین‌شده نیست. تداوم تقاضای بانک‌های مرکزی، نگرانی‌های ژئوپلیتیکی و احتمال کاهش نرخ بهره آمریکا از عواملی هستند که می‌توانند از قیمت حمایت کنند. در مقابل، تقویت دلار و بالا ماندن نرخ بهره ممکن است موجب اصلاح دوباره بازار شوند.

چین و لهستان؛ خریداران بزرگ بازار

چین یکی از بازیگران مهم سمت تقاضای طلاست. بانک مرکزی این کشور در نیمه نخست سال ۲۰۲۶ حدود ۴۰ تن به ذخایر خود افزود و میزان ذخایر رسمی طلا تا پایان ژوئن به حدود ۲۳۴۶ تن رسید. کاهش وابستگی به دارایی‌های ارزی خاص و متنوع‌سازی ذخایر از انگیزه‌های اصلی این سیاست به شمار می‌روند. تقاضای سرمایه‌گذاران چینی از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری مبتنی بر طلا نیز بر بازار اثر می‌گذارد.

آینده طلا چه می‌شود؟

پیش‌بینی‌های مطرح‌شده در کنفرانس انجمن بازار شمش لندن از احتمال افزایش قیمت طلا حکایت دارند. با این حال، مسیر آینده این فلز همچنان به عواملی مانند سیاست پولی فدرال رزرو، نوسانات دلار، بازده اوراق قرضه آمریکا و رفتار سرمایه‌گذاران وابسته است. در حالی که خرید طلا برای متنوع‌سازی ذخایر رسمی همچنان ادامه دارد، قیمت‌های بالا تقاضای مصرفی، به‌ویژه در بازار زیورآلات هند، را تحت فشار قرار داده است. از این رو، بازار طلا میان حمایت تقاضای سرمایه‌گذاری و خطر اصلاح قیمت در نوسان است.

هند؛ تقاضای سنتی زیر فشار قیمت

هند از بزرگ‌ترین بازارهای مصرفی طلا در جهان است؛ اما قیمت‌های بالا قدرت خرید خانوارها را محدود کرده‌اند. در سطح جهانی نیز تقاضای زیورآلات در سه‌ماهه دوم سال به ۲۷۸ تن کاهش یافت؛ پایین‌ترین سطح فصلی از دوران همه‌گیری کرونا. این موضوع نشان می‌دهد که افزایش قیمت می‌تواند هم‌زمان با تقویت تقاضای سرمایه‌گذاری، مصرف فیزیکی را تضعیف کند.

چشم‌انداز بازار

در مجموع، خرید بانک‌های مرکزی، نااطمینانی‌های ژئوپلیتیکی و احتمال تغییر سیاست پولی آمریکا همچنان از عوامل حمایتی بازار طلا هستند. با این حال، تقویت دلار، افزایش بازده اوراق و کاهش تنش‌های جهانی می‌توانند قیمت را پایین بیاورند. برای ایران نیز قیمت جهانی طلا تنها بخشی از معادله است و نرخ ارز داخلی نقش مهمی در تعیین قیمت نهایی دارد. بنابراین، حتی اگر روند جهانی صعودی باقی بماند، میزان افزایش قیمت در بازار ایران به تحولات نرخ ارز نیز وابسته خواهد بود. در نتیجه، چشم‌انداز صعودی سال ۲۰۲۷ را باید یک سناریوی محتمل دانست، نه مسیری قطعی و بدون اصلاح.

لهستان نیز در سه‌ماهه دوم سال با خرید ۵۱ تن طلا، بزرگ‌ترین خریدار گزارش‌شده در میان بانک‌های مرکزی بود. این کشور در نیمه نخست سال مجموعاً ۸۲ تن به ذخایر خود افزود. ازبکستان، قزاقستان، اردن و جمهوری چک نیز در این دوره ذخایر طلای خود را افزایش دادند. البته همه بانک‌های مرکزی خریدار نیستند. روسیه در سه‌ماهه دوم حدود ۲۲ تن از ذخایر طلای خود کاست. این تفاوت نشان می‌دهد که نیازهای نقدینگی و شرایط داخلی کشورها نیز می‌توانند بر تصمیم خریدوفروش طلا اثر بگذارند.

وابستگی قیمت به دلار و نرخ بهره

در آمریکا، سیاست فدرال رزرو و تغییر انتظارات درباره تورم از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده مسیر طلا هستند. کاهش نرخ بهره معمولاً هزینه فرصت نگهداری این فلز بدون سود را پایین می‌آورد؛ در مقابل، افزایش بازده اوراق خزانه‌داری می‌تواند سرمایه‌ها را به سمت دارایی‌های درآمدزا سوق دهد.

در اروپا نیز نااطمینانی‌های سیاسی و اقتصادی از تقاضا برای دارایی‌های امن حمایت می‌کنند، اما فشارهای نقدینگی و افزایش بازده اوراق می‌توانند مانع رشد بیشتر قیمت شوند. بنابراین، تقاضای سرمایه‌گذاری در اقتصادهای غربی به اندازه خرید فیزیکی و رسمی برای بازار اهمیت دارد.

چرا رشد نرخ اوراق فقط مسئله آمریکا نیست؟

در اروپا این مسئله اهمیت بیشتری دارد، زیرا نرخ‌های بهره بانک مرکزی اروپا همچنان در مقایسه با فدرال رزرو در سطح متفاوتی قرار دارد و همین اختلاف نرخ می‌تواند بر بازده اوراق، جریان سرمایه و هزینه تأمین مالی اقتصادهای اروپایی اثر بگذارد. بنابراین رشد نرخ اوراق آمریکا را نباید صرفاً به‌عنوان یک مسئله مربوط به بدهی دولت این کشور دید؛ افزایش هزینه استقراض، در حال حاضر پدیده‌ای گسترده‌تر در میان اقتصادهای پیشرفته است.

افزایش بازده اوراق خزانه آمریکا در ماه‌های اخیر، به‌دلیل سطح بالای بدهی دولت این کشور، بیش از پیش مورد توجه رسانه‌ها و بازارها قرار گرفته است. اما افزایش هزینه استقراض یک پدیده مختص آمریکا نیست و در بسیاری از اقتصادهای پیشرفته، نرخ اوراق دولتی نیز روندی صعودی داشته است.

فرانسه یکی از نمونه‌های مهم این روند است. رشد قابل‌توجه بازده اوراق فرانسه در هفته‌های اخیر به یکی از موضوعات خبرساز بازارهای مالی تبدیل شده و نشان می‌دهد فشار بر هزینه تأمین مالی دولت‌ها گسترده‌تر از مسئله بدهی آمریکا است.

در آمریکا نیز بخشی از این فشار را نمی‌توان صرفاً به وضعیت مالی دولت نسبت داد. کوین وارث، رئیس فدرال رزرو، در جلسه قبلی بانک مرکزی سه عامل ریسک‌های ژئوپلیتیک، رشد اقتصادی بالاتر و سرمایه‌گذاری گسترده در حوزه هوش مصنوعی را از عواملی دانست که در تصمیم برای افزایش نرخ بهره نقش داشته‌اند.

به این ترتیب، افزایش نرخ بهره و بازده اوراق، هزینه استقراض را برای دولت‌ها و بخش خصوصی بالا نگه می‌دارد. از این منظر، اگر هزینه قرض گرفتن برای آمریکا افزایش پیدا کند، انتظار افزایش فشار هزینه تأمین مالی در سایر اقتصادهای بزرگ نیز منطقی است؛ هرچند شدت آن به شرایط اقتصادی و سیاست پولی هر کشور بستگی دارد.

کوتاه از جهان

توافق جنجالی ترامپ و بوتین

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، از توافق برای ارسال بیش از ۳۰۰ هزار تن گازوئیل روسیه خبر داده است؛ توافقی که می‌تواند بر بازار فرآورده‌های نفتی و سیاست تحریم‌های مسکو تأثیر بگذارد. بر اساس گزارش‌ها، ارسال محموله‌های بیشتر در ماه نوامبر و ماه‌های بعد نیز مطرح شده است. دولت آمریکا برای تسهیل این مبادلات، مجوزی موقت در ارتباط با تحریم‌های سوخت روسیه صادر کرده است. این توافق در شرایطی مطرح می‌شود که بازار جهانی انرژی همچنان با نگرانی درباره عرضه و نوسانات قیمت روبه‌روست. افزایش عرضه گازوئیل روسیه می‌تواند در صورت تحقق محموله‌ها، بخشی از فشار بازار را کاهش دهد؛ با این حال، اثر آن بر قیمت‌ها به حجم واقعی صادرات و وضعیت عرضه و تقاضا بستگی دارد. این تصمیم همچنین با انتقاد اوکراین و برخی سیاستمداران آمریکایی مواجه شده و پرسش‌هایی درباره رویکرد واشنگتن در قبال تحریم‌های روسیه ایجاد کرده است.

افت صادرات هیبریدی چین به اروپا

اتحادیه اروپا و چین توافق کرده‌اند صادرات خودروهای هیبریدی چین به این بلوک، به نصف کاهش یابد. شفچوویچ، کمیسر تجارت اتحادیه اروپا گفت: این توافق در نوع خود بی‌سابقه بوده و نتیجه مذاکرات فشرده با چین از ماه ژوئن تاکنون برای مهار کسری تجاری روزانه ۱.۱۸ میلیارد یورویی اتحادیه اروپا با چین به شمار می‌رود؛ کسری تجاری که موجب تشدید تنش‌ها میان این دو قدرت اقتصادی شده است.

وی افزود: «این نخستین بار است که چین پذیرفته صادرات خود را تعدیل کند، بدون آنکه ابتدا مرحله تنش‌های تجاری طی شود.» منظور او رویه معمولی است که بر اساس آن، پیش از اعمال اقدامات حفاظتی مطابق با مقررات تجاری سازمان تجارت جهانی، باید تحقیقات مربوطه انجام شود.

کرانی بی سابقه گوشی‌های سامسونگ

سامسونگ در ماه اکتبر، قیمت اکثر محصولات سری گلکسی خود را افزایش داد. وب‌سایت «فون‌آرنا» در گزارشی اعلام کرد که به نظر می‌رسد این افزایش قیمت‌ها دست‌کم هفت دستگاه از محصولات این شرکت، از جمله سری گلکسی S۲۶ و چهار مدل از سری گلکسی A را شامل می‌شود.

قیمت تمام نسخه‌های سری گلکسی S۲۶ اکنون حداقل ۱۰۰ دلار بیشتر از قبل شده است. قیمت پایه گلکسی S۲۶ برای مدل ۲۵۶ گیگابایتی اکنون از ۹۹۹.۹۹ دلار آغاز می‌شود، در حالی که قیمت مدل ۵۱۲ گیگابایتی از ۱۰۹۹.۹۹ دلار، به ۱۱۹۹.۹۹ دلار افزایش یافته است. مدل S۲۶ Plus نیز از همین الگو پیروی می‌کند؛ به‌طوری که قیمت نسخه ۲۵۶ گیگابایتی آن از ۱۰۹۹.۹۹ دلار، به ۱۱۹۹.۹۹ دلار و قیمت نسخه ۵۱۲ گیگابایتی از ۱۲۹۹.۹۹ دلار، به ۱۳۹۹.۹۹ دلار افزایش یافته است. کسانی که قصد خرید گلکسی S۲۶ Ultra را دارند نیز شاهد همین افزایش ۱۰۰ دلاری در مدل‌های ۲۵۶ و ۵۱۲ گیگابایتی خواهند بود که قیمت آنها اکنون به ترتیب به ۱۳۹۹.۹۹ و ۱۵۹۹.۹۹ دلار رسیده است.

گرمای تیر، دماسنج اقتصاد را تکان داد

جزئیات عملکرد شرکت‌های صنعتی بورسی نیز تصویر روشن‌تری از وضعیت فعالیت بنگاه‌ها ارائه می‌دهد. طبق گزارش پژوهشکده پولی و بانکی، رشد فعالیت در سه‌ماهه منتهی به تیر ۱۴۰۵ در بیشتر صنایع مورد بررسی منفی بوده و تنها صنایع کانی‌های غیرفلزی، محصولات دارویی، ماشین‌آلات و تجهیزات و منسوجات از این وضعیت مستثنا بوده‌اند. برآوردهای اخیر نشان می‌دهد که پس از افت شدید فعالیت‌های اقتصادی در ماه‌های ابتدایی سال، شدت رشد منفی در بخش‌های صنعت و نفت تا تیرماه کاهش یافته است. این تغییر در شرایط جنگ و محدودیت‌های اقتصادی قابل توجه است؛ اما ادامه روند کاهش رشد منفی در ماه‌های آینده می‌تواند احتمال بهبود تدریجی تولید را تقویت کند. باین‌حال، بازگشت به رشد مثبت به استمرار فعالیت بنگاه‌های صنعتی، وضعیت تولید نفت و شرایط اقتصادی و ژئوپلیتیک ماه‌های پیش‌رو بستگی خواهد داشت.

مشابه سال گذشته ۱۵ درصد کاهش داشته است. البته انتظار می‌رود این رشد منفی در ماه اوت تشدید شود.

صنایع و معادن؛ تعدیل افت تولید پس از اردیبهشت
تغییرات دو ماه اخیر نشان می‌دهد که شدت کاهش فعالیت صنایع و معادن نسبت به دوره‌های قبل کمتر شده است. این بخش همچنان پایین‌تر از سطح فعالیت سال گذشته قرار دارد، اما رشد منفی آن در تیرماه نسبت به اردیبهشت به میزان قابل توجهی تعدیل شده است. تداوم چنین روندی، به‌ویژه در شرایط جنگ و محدودیت‌های تولیدی، می‌تواند از فشار بر بنگاه‌های صنعتی بکاهد؛ هرچند داده‌های موجود هنوز برای تأیید بازگشت پایدار تولید کافی نیست. شاخص فعالیت صنایع و معادن در سه‌ماهه منتهی به فروردین منفی ۲۳.۹ درصد بود و در اردیبهشت به منفی ۲۹.۷ درصد رسید. این رقم در خرداد به منفی ۲۶.۲ درصد تغییر کرد و در سه‌ماهه منتهی به تیر به منفی ۱۲.۲ درصد رسید.

پژوهشکده پولی و بانکی تازه‌ترین چشم‌انداز خود از رشد تولید ناخالص داخلی ایران از سه ماهه منتهی به تیر ۱۴۰۵ را منتشر کرد. این پژوهش رشد اقتصادی در سه‌ماهه منتهی به تیر را منفی ۵.۶ درصد برآورد کرده است؛ رقمی که در مقایسه با رشد منفی ۱۲.۱ درصدی بهار، از کاهش شدت افت فعالیت‌های اقتصادی خبر می‌دهد.

بررسی روند ماه‌های گذشته نشان می‌دهد رشد برآوردی تولید ناخالص داخلی در سه‌ماهه منتهی به اردیبهشت به منفی ۱۳.۸ درصد رسیده بود، اما در خرداد و تیر به تدریج از شدت افت کاسته شد. این تغییر در بیشتر بخش‌های اقتصادی نیز مشاهده می‌شود؛ به‌طوری‌که رشد بخش خدمات در سه‌ماهه منتهی به تیر منفی ۴.۲ درصد، صنایع و معادن منفی ۱۲.۲ درصد و نفت منفی ۱۰ درصد برآورد شده است. کشاورزی تنها بخشی است که با رشد مثبت ۶ درصدی، عملکرد متفاوتی نسبت به سایر بخش‌های اقتصاد داشته است. اگرچه کشاورزی تنها بخش اقتصاد با رشد مثبت بوده، اما کاهش شدت افت در سایر بخش‌ها نیز نشانه‌هایی از تعدیل روند فعالیت‌های اقتصادی را آشکار می‌کند. بخش نفت یکی از نمونه‌های این تغییر است که در ماه‌های ابتدایی سال ۱۴۰۵ با افت قابل توجه فعالیت روبه‌رو شد. شاخص فعالیت این بخش در سه‌ماهه منتهی به فروردین منفی ۲.۷ درصد بود، اما در اردیبهشت به منفی ۲۰.۲ درصد رسید. شدت افت در خرداد کاهش یافت و رشد منفی ۱۷.۶ درصدی ثبت شد تا در سه‌ماهه منتهی به تیر، این شاخص به منفی ۱۰ درصد برسد.

پژوهشکده پولی و بانکی برای بررسی وضعیت نفت، از آمار اداره اطلاعات انرژی آمریکا نیز استفاده کرده است. اطلاعات منتشرشده در این گزارش نشان می‌دهد متوسط تولید نفت خام ایران در ماه‌های ژوئن و ژوئیه ۲۰۲۶ حدود ۱۵ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل بوده است. تولید نفت خام در سه‌ماهه ابتدایی سال نیز نسبت به دوره

تغییر فرمول قیمت خودروهای پیش‌فروش

آثار این تصمیم برای تمام قراردادهای پیش‌فروش یکسان نیست. هیئت عمومی دیوان عدالت اداری در رأی تکمیلی ۱۰ شهریور ۱۴۰۵ اعلام کرد قراردادهایی که پیش از ۳۰ تیر همان سال براساس مصوبه ۴۷۳ منعقد شده‌اند، از آثار ابطال مستثنا هستند. بنابراین خودروسازان نمی‌توانند صرفاً به استناد رأی جدید، مفاد این قراردادها را تغییر دهند؛ حتی اگر زمان تحویل خودرو پس از تاریخ ابطال مصوبه باشد.

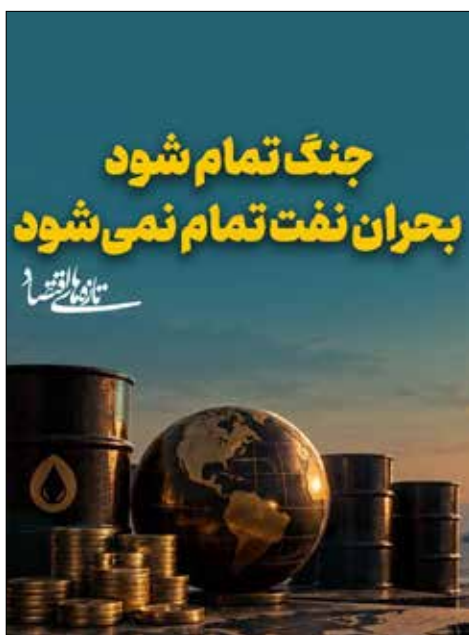
تغییر مقررات برای خریدارانی که از ۳۰ تیر ۱۴۰۵ به بعد قرارداد منعقد کرده‌اند، اهمیت بیشتری دارد. فرمول قبلی باعث می‌شد سهم پیش‌پرداخت آنها در برابر افزایش قیمت خودرو تا زمان تحویل حفظ شود، اما با ابطال این قاعده، نحوه محاسبه مبلغ باقی‌مانده در قراردادهای جدید تابع مقررات معتبر فروش و تعهدات درج‌شده در قرارداد خواهد بود؛ موضوعی که به‌ویژه در شرایط افزایش قیمت‌ها می‌تواند بر هزینه نهایی خرید خودرو اثر بگذارد.

تعلق می‌گرفت. این قاعده در اردیبهشت ۱۴۰۲ با مصوبه ۵۶۳ به قراردادهای دارای سود مشارکت نیز تعمیم یافت، اما در صورت اجرای آن، سود مشارکت محاسبه نمی‌شد. مصوبه ۷۴۰ در اردیبهشت ۱۴۰۴ نیز مقرر کرد اگر قیمت خودرو تا زمان تحویل افزایش پیدا نکند، سود مشارکت توافق‌شده پرداخت شود و در صورت افزایش قیمت، همان فرمول قبلی ملاک قرار بگیرد. حالا بخشنامه تازه مرکز ملی رقابت، از تغییر این سازوکار خبر می‌دهد. مرکز ملی رقابت در ۱۴ مهر ۱۴۰۵ اجرای آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر ابطال سه مصوبه مربوط به پیش‌پرداخت و سود مشارکت خودرو را به تمامی شرکت‌های تولیدی و مونتاژی ابلاغ کرد. طبق این بخشنامه، مصوبات شماره ۴۷۳، ۵۶۳ و ۷۴۰ از تاریخ ۳۰ تیر ۱۴۰۵ ابطال شده‌اند. البته رأی دیوان به‌خودی‌خود افزایش قیمت خودرو را الزامی نمی‌کند و مبلغ پرداختی خریدار به نوع قرارداد و تعهدات خودروساز بستگی دارد.

قاعده‌ای که از سال ۱۴۰۰ سهم پیش‌پرداخت خودرو را در قراردادهای مشمول از افزایش قیمت زمان تحویل مصون نگه می‌داشت، با رأی دیوان عدالت اداری ابطال شد. خرید خودرو از طریق طرح‌های پیش‌فروش برای بسیاری از متقاضیان، حاصل ماه‌ها پس‌انداز و حساب‌وکتاب دخل‌وخرج زندگی است. خریدار با تصور مبلغی که باید روز تحویل بپردازد، برای باقی‌هزینه‌ها برنامه‌ریزی می‌کند؛ اما در اقتصاد پرتلاطم ایران، فاصله ثبت‌نام تا تحویل همیشه با ثبات قیمت همراه نیست.

نحوه محاسبه پیش‌پرداخت، یکی از موضوعاتی بود که شورای رقابت در مرداد ۱۴۰۰ با تصویب مصوبه ۴۷۳ برای آن قاعده مشخصی تعیین کرد. طبق این مصوبه، سهمی از خودرو که مشتری هنگام ثبت‌نام بهای آن را پرداخت کرده بود، از آثار تورمی افزایش قیمت تا زمان تحویل مصون می‌ماند و افزایش احتمالی تنها به بخش پرداخت‌نشده

ویدئو

گام اول افزایش کالابری همراه

وزارت رفاه از شارژ ۵۰۰ هزار تومان اعتبار اضافه کالابری برای حدود ۱۱ میلیون نفر تحت پوشش کمیته امداد و سازمان بهزیستی خبر داد. به گفته یعقوب اندایش، معاون رفاه وزارت کار، مجموع اعتبار این افراد که ۱۵ مهر یک میلیون تومان دریافت کرده بودند، اکنون به یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان رسیده است. این جمعیت معادل ۲۷.۵ درصد از ۴۰ میلیون نفر اعلام‌شده برای برنامه افزایش کالابری است، مشروط بر اینکه همگی در فهرست مشمولان باشند. دریافت‌کنندگان برای استمرار افزایش اعتبار، سه ماه فرصت تکمیل فرم خوداظهاری دارند و افراد جامانده نیز می‌توانند ظرف یک هفته درخواست بررسی ثبت کنند. افزایش اعتبار سایر گروه‌های آسیب‌پذیر به تأمین منابع مالی وابسته است و زمان پرداخت آن هنوز مشخص نیست.